

TORONTÁL

Ara:
75
para

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Vel. Bečkerek, Obilityeva (Zápolya) u.1
Telefonszámok:
Szerkesztőség 281 Kiadóhivatal 21
Sürgőnycim: Torontál, Veliki Bečkerek

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő:
Dr. MARA JENŐ

Az előfizetés ára:
Egész ővre . 180 D | Negyedővre . 45 D
Félévre . . . 90 D | Havonta . . . 15 D
Hirdetések díjazabás szerint
Megjelenik naponta délben

Ara:
75
para

Tart a német passzivitás.

A „Torontál” tudósítójának távirata.

Essen, jan. 23.

A Thyssen-bányák egész személyzete sztrájkba lépett.

Berlin, jan. 23.

A porosz földmivelési miniszter a megszállt területeken lévő állami erdősegek lefoglalásának hírére valamennyi hivatalnoknak megtiltotta, hogy a szövetségi rajnartományi bizottságnak az ottani erdősegekre vonatkozó intézkedéseit teljesítsék.

A radikális helyi bizottság megválasztása.

Ellentétek Pasity hívei között.

A „Torontál” tudósítójától.

Bečkerek, jan. 24.

A radikális-párt helyi szervezete csütörtök délelőtt kilenc órakor ülést tart a Bristol-kávéházban, amelyen megválasztják a helyi radikális bizottságot. Az ülés iránt nagy érdeklődés nyilvánul meg, mert ezen dől el, hogy a két helyi áramlat közül melyik kerül ki győztesen.

A győzelemért versenyző frakciók közül az egyik részen a mai kinevezett vezetők állanak Zsupanszki Szlávko dr.-ral az élén, a másik oldalon pedig Beslity Nikola mérnök, dr. Milkovij közjegyző és Berberszki Nikola volt bečkereki polgármester és hívei csoportosulnak. Érdekes megemlíteni, hogy itt nem Protity- és Pasity-frakció közötti háberől van szó, hanem Pasity barátok két áramlata küzd egymás ellen. Természetesen ez nem jár az egységesség kárára, mert hisz az ellentétek tisztára Bečkerekre szorítkoznak és a csütörtöki értekezleten — a jelek szerint — amugy is tisztázódnak.

A Beslity-féle áramlat panasza okául azt hozza fel, hogy a kinevezett bizottság nyolcszáz emberük részére megtagadta a párt-igazolvány kiállítását, másrészt meg helytelennek tartja, hogy azt a falragaszt, amely a választásról intézkedik, 20-án, tehát öt nappal a választások előtt ragasztották ki, holott a kiáltvány a január 16-iki dátumot viseli. A gyűlés elé érdeklődéssel tekintenek mindkét frakció hívei.

Megjelent a földmives-párt kiáltványa.

A „Torontál” beogradi munkatársának telefonjelentése.

Beograd, jan. 23.

A földmives-párt kiáltványa — amelyen heteken át dolgozott a ki-küldött pártbizottság — tegnap végre megjelent. A kiáltvány éles hangon bírálja a mult és a jelenlegi kormány működését és sok panaszt ró a terhére. Majd beszámol a párt munkásságáról, a jelenlegi politikai helyzetről, a választási kampányról és rátér a programjára, amelynek pontjaiért harcolni akar. Reméli, hogy győzelemre viszik a pártot és sokan esatlakoznak a közösen vivandó harchoz.

A párt programjának főbb pontjai az állam összes polgárai részére a teljes egyenjogúság kivívása, a teljes népönkormányzatok megteremtése és a parlamentnek a lakosság száma szerinti összeállítása. A kiáltvány elmondja, hogy a lakosság legnagyobb része — agrárius állam lévén az SHS királyság — földmives, követeli tehát, hogy eszerint a számarány szerint jussanak be képviselők a parla-

mentbe. A minisztériumok jelenlegi számát soknak találja és ezért sürgős redukeiót fog javasolni. Az államtanácsi szövet céltalannak veli, feloszlását kívánja keresztülvinni. A programmon szerepel továbbá a katonai szolgálati idő leszállítása, a közvetlen adóról, az állam fokozottabb védeiméről és a hadirokkantokról szóló ideiglenes törvény megszüntetése. A kiáltványt Lázity Vojisláv, volt országgyűlési képviselő, klubelnök és Dimitrijevitj Szpaszoje, a végrehajtó-bizottság elnöke írta alá. Az Avramovity—Komadinity-féle frakció — beogradi tudósítónk értesülése szerint — külön kiáltvánnyal lép a nyilvánosság elé.

A vajdasági demokrata-párt novisadi szervezete tegnap tartotta jelölő gyűlését, amelyen a nacionalisták döntöttek el a jelölés sorsát. A nacionalisták kívánságára ugyanis Novi Sadon vezetőhelyen Pribisevity Szvetozár volt minisztert jelölik.

Szigoruan járnak el a közvetett adók kivetésénél

Februárban kezdik a tárgyalásokat.

A „Torontál” tudósítójától.

Bečkerek, jan. 24.

Megírta a „Torontál”, hogy Bogojevity Iván pénzügyi revizor a közeljövőben Beogradba utazik, ahol instrukciókat kér arra vonatkozólag, hogy a jövedelmi, vagyon- és hadinyereségadó kivetésével foglalkozó bizottság ülésein milyen magatartást tanusítson.

Bogojevity Iván revizor tegnap érkezett vissza utjáról. Beogradban a pénzügyminiszteri államtitkárnál járt, aki előtt részletesen ismertette az adókivetés munkáját. Elmon-

dotta, hogy a kivetés kedvezően folyik s már a befejezéshez közeledik. Az előjelek után ítélve — szólt a referációjában — még február hónapban sor kerül a jövedelmi, vagyon- és hadinyereségadóra, amelyet rövid időn belül remélnék le-tárgyalni. Ez alkalmmal az 1917., 1918., 1919., 1920. és 1921. ővre röjják ki a jövedelmi-, vagyon- és hadinyereségadót.

Bogojevity pénzügyi revizor kellő instrukciókat kapott a bizottsági üléseken követendő állásfoglalására. Értesülésünk szerint az adótárgyalásoknál meglehetősen szigoruan járnak el, ami magyarul azt jelenti, hogy nem tulságosan kimélik majd az adófizetők zsebeit.

Erdeklődésünkre megtudtuk, hogy a pénzügyigazgatóság adóosztályán minden előkészületet megtettek, hogy a jelenleg folyó adókivetések elkészültével átterhetnek a közvetett adók tárgyalására. A bizottság — mint már megirtuk — az 1917-ben működött Pollák-féle delegáció javaslatai alapján végzi munkáját. A jövedelmi-, vagyon- és hadinyereségadó körüli munkálatok előreláthatólag egy-két hónapot vesznek igénybe.

Európa újból katonai operációk színhelye.

A „Torontál” tudósítójának távirata.

London, jan. 23.

Lord Robert Cecil a konzervatívok klubjában tartott beszédeben foglalkozott a Ruhr-vidék helyzetével. Kijelentette, hogy

Franciaországban a béketárgyalásoknál óriási összegeket ígértek jóvátétel címén, amelyeket előreláthatóan nem lehetett valóra váltani. Versaillesben nagyon oktan politikát követtek. Az aláíró hatalmak egyike sem figyelmeztette Franciaországot arra, hogy a reményességek és a várakozások nagy mértékben túlzottak.

A békeküldöttségek csak játszótak és a legfontosabb kérdéseknek nem mertek nyíltan a szemébe nézni. Természetes, hogy ez esalódásokhoz, komplikációkhoz, dührohámokhoz vezetett. A franciák fő hibája, hogy készpénznek vették, amit nekik a többi képviselők ígértek. A legnagyobb szerencsétlenség, hogy

négy ővvel a békeszerződés aláírása után Európa újból katonai operációk színhelye. Az új bonyodalmak végzetes hatásuk lehetnek, amelyekből Európa aligha gyógyulhat ki. A Ruhr-vidék megszállása minden körülmények között káros következményekre vezet. Ha a megszállás sikerül, egy katonai műveletek területének szélesítését jelenti, amelytől a világ annyit szenvedett. Ha nem sikerül, egy a helyzet válságosabb lesz, mint volt valaha.

Az egyedüli reményesség abban van, hogy a vitás kérdést a népszövetség elé viszik.

TŐZSDE

Január 23.

Beograd. (Zárlat.) London 535, Páris 730, Genf 2298, Prága 327, Berlin 0545, Bukarest 57, Budapest 425, Amsterdam 45.

Zürich. (Zárlat.) Berlin 0026250, Hollandia 212.50, Newyork 53675, London 2498, Páris 3475, Milano 2555, Prága 1485, Budapest 02025, Bukarest 275, Beograd 415, Varsó 0018750, Wien 00075, bélyegzett 00076.

Budapest. (Zárlat.) Hollandi forint 1050, Márka 14, Lei 13, Font 12375, Dollár 2660, Francia frank 168.

Harc a tuberkulosis ellen.

„Talán csak nem gondolják, hogy a 30 ágygal, amelyet a Liga fel akar állítani, le fogják küzdeni a tuberkulosis? — mondotta a napokban egy barátom, amikor erről a témáról beszélünk. Hálás vagyok barátomnak egy megjegyzéséért, mert mutatja, hogy gondolkozott a tuberkulosis leküzdéséről s annak a módjairól. Mennyivel közelebb volnánk a sikerhez, ha minden ember gondolkodna róla. Minthogy sok embernek hasonló eszméje támadhat, mint barátomnak, kötelességemnek tartom, hogy röviden, — amennyire egy cikk keretén belül ezt meg lehet tenni, — tájékoztassam a közönséget, hogy miként is állunk e rettenetes bajjal szemben s mi az első teendő.

Allapítsuk meg először is azt a tényt, hogy városunkban a múlt év folyamán 134 emberi életet oltott ki a tuberkulosis, vagyis minden hatodik ember halálának az oka a tuberkulosis.

Allapítsuk meg ezután a tudományban bebizonyított tényt, hogy a betegség fertőző s nagyfokban eredménnyel gyógyítható. Ha le akarjuk küzdeni, két irányban kell működnünk: a fertőzés továbbterjedését megakadályozni s a betegeket gyógyítani. A fertőzés megakadályozását az elkülönítés szolgálja, amely irányt a tüdővésznel még sajnos, alig használják. A másik irány a gyógyítás. A betegség kezdetének a kezdetén vannak a legnagyobb kihatások a teljes eredményre, minél tovább terjedt a baj, annál kevésbé. Ebből következik az, hogy fel kell kutatni azokat, akik még nem is érzik, vagy alig érzik, hogy betegek s felvilágosítani a veszedelemtől, amely fenyegeti őket, annál is inkább, mert a tudomány ma már a betegség korai felismerésére több s igen érzékeny módszerrel rendelkezik.

Már most válaszoljunk barátom kérdésére. Legyünk őszinték s valljuk be, hogy bizony senki sem gondolta ezt úgy, hogy felállítunk 30 ágyat s befektetünk 30 beteget s ölbetett kézzel nézzük a jövőt, azzal a megnyugvással, most már minden meg van téve. Nem.

A munkának a kezdetén vagyunk, amelynek egy célja van, a tuberkulosis leküzdése, azonban több utja van s az összesekre kell lépünk, ha a szent célt meg akarjuk közelíteni.

Az első út a nagy tömegeknek a felvilágosítása, kioktatása s fegyelmzése. Ezt az utat járjuk két év óta. Tudományos előadásokkal, vetített képekkel, amelyek a leküzdés módját is bemutatták, igyekeztünk világos, a tudomány mai álláspontjának megfelelő fogalmakat, mindenki, de főleg az ifjúságra beléplántálni. A sajtó két kézzel segített ebben a munkában, állandóan napirenden tartotta a kérdést. A hatóságok hathatósan támogattak. Az eredmény: A társadalom megmozdult s megalakult újból a „Tüdővészellenes liga.“ Tulajdonképpen újabbban a tüdővészellenes mozgalmat a közegészségügyi minisztérium kezdeményezte, amennyiben városunkban egy ingyenes orvosi rendelőt állított fel.

De minthogy eddig egy állam sem volt képes a rémet leküzdni, éppúgy, mint ahogy az egyén egyedül

A választások előkészületei a Bánságban.

Ujabb kombinációk — ujabb jelölések.

— A „Torontál“ tudósítójától. —

Beeskerek, jan. 24.

A Bánságban, mint mindenütt, lankadatlanul folyik a választási harc. Nap-nap után új nevek kerülnek felszínre, új kombinációk válnak befejezett tényé, úgy hogy a választás képe voltaképpen csak most kezd kialakulni.

A kikindai járásban a radikális választók nagyrésze megegyezett abban, hogy Miladinovity Zsarko volt minisztert kéri fel a listán való szereplésre. Miladinovity dr. személye alkalmasnak látszik arra, hogy a párt egységét megóvja és a jelölteknek egymásközi harcának végét vessen. Az új jelölt régi vezető embere a radikálisoknak, a vajdasági pártnak ugyanis éveken át az elnöke volt.

A kanizsai járásban két radikális jelölt küzd kandidálásáért. Az egyik Budisin Jóca velikakikindai földbirtokos, a másik pedig Sztankovity Zoren szremszki karlovcji mérnök. A két aspiráns közül Budisin megválasztásának van több esélye.

Az ittebei járás radikális jelöltje dr. Mihajlovity Szvetisláv, akit novibeesejen is kandidáltak.

Ami a demokrata-pártot illeti, a választások előkészítése jóformán a két frakció harcában merül ki. Megírta a „Torontál“, hogy Jaksity Milutin srpskaerneyi esperest jelölik a beeskerek-kikindai kerület listájának vezető helyére. Ez a kombináció, ha megvalósul, óriási kihatással volna a párt választási szereplésére, mely körülményt semmiesetre sem szabad lekicsinyelni. Jaksity Milutin jelölésével remény

keveset tehet, a társadalomnak kell itt nagyban közreműködni, mert ez a társadalom betegsége, melyet csakis ha a társadalom minden egyes tagja — áthatva a kérdés fontosságától, felvilágosítva a veszedelem sajátosságáról s kitanítva a védekezés módjairól — megteszi mindazt, amit a tudomány előír s megköveteli másoktól is, hogy a rendszabályokat betartsa, egyszerűen ha ezt mindenki megteszi, lehet szó a tüdővész sikeres leküzdéséről. Természetes, hogy a lehetőségét annak, hogy mindenki az előírásokat be is tartsa, meg kell adni.

Ime eljutottunk a válasz érdemleges megadásához. A 30 ágy állandóan 30 családot óv meg a fertőzéstől. Harminc közveszélyes betegből óvja meg a társadalmat, mert elkülöníti őket. Együttal 30 szenvedő embernek adja meg a lehetőségét annak, hogy az egészségét, hogy munkaképességét visszaszerezje. Idővel a 30-ból 300 s több lesz. A gyógygyultakból apostolokat nevel, kik mindenfelé terjesztik a megváltó ígét.

Ez a feladata annak a 30 ágynak, s nagy a reményünk, hogy nem fo-

van arra, hogy a két frakció feladja a külön-külön folytatott küzdelmet és együttesen lép fel. Ezzel a párt egységét is megerősítik.

A többi pártoknak Felsőbánságban — a nemzetiségeket kivéve — nem igen van terük. A magyar-párt, mint ismeretes, paktumot kötött a kormánnyal s a Bánságban a radikálisokat támogatja. A németek állásfoglalása mindmáig ismeretlen, jelölésekről még kombinációkat sem hallottunk.

Délbánátban a Panesevo-belaerkvai kerületben Miletity Szlávko dr. egészségügyi minisztert, aki évekig mint orvos működött Vrsacon, kívánták listavezetőnek jelölni. Miletity azonban kijelentette, hogy semmi szín alatt nem vállalja el, mert csak a novisadi kerületben akar fellépni. A vezető pozícióra vonatkozólag több kombináció van forgalomban. Valószínű, hogy az összes járások megegyeznek Miladinovity volt miniszter személyében.

Vrsac városa és a járás egyhangulag dr. Grgin Dusán volt országgyűlési képviselőt jelölte. A panesevoi járás radikális kandidátusa Miloradovity Pera panesevoi földbirtokos lesz. A Kovaesicai járásban dr. Grgin Dusán valószínűleg visszalép és átengedi a teret Vitolity Zsivo barandai földbirtokosnak. Grgin Dusán dr. elhatározása onnan ered, hogy két járás is jelölte, a vrsaci és az alibunári járás.

A demokrata-párt a kovaesicai járásban — hír szerint — Karasz tanfelügyelőt kandidálja.

gunk itt sem megállani, hanem a kezdet nehézségein átdöcögve tovább haladunk s ha még soká nem is sikerül a tüdővést leküzdni, de talán lankadatlan kitartással belátható időn belül mégis megzabolázzuk. Dolgozunk kell e téren annál is inkább, mert a világ réme, a tuberkulosis itt van, könyörtelenül szedi köztünk áldozatait s pedig a legértékesebb emberanyagot, ifjúságának s munkaképességének virágkorában, hosszú ideig hónapokig, sőt évekig meggyötörve, meghinnozva a szerencsétleneket.

Dr. Iszakovity Vojislav.
a tüdőgondozó vezetője.

A vigyázatlanság áldozata. Beogradból jelenti tudósítónk: Gyurgyevo brdo 10. szám alatti házban Joksimovity Branko elektrotechnikus vigyázatlansága folytán felrobant egy ércolvasztó. A gép ezer darabra esett szét s egy hatalmas vasdarab leszakította a szerencsétlen Joksimovity fejét. Joksimovityot a bonctani intézetbe szállították.

HIREK

J n
25.

1586-ban született ifjabb Cranach Lukács német festőművész.

1687-ben a Habsburg-ház trónörökösét mondják ki Pozsonyban.

1759-ben meghalt Burns Robert angol költő.

1921-ben Ausztria hivatalosan átveszi Nyugatmagyarországot.

A beogradi pápai nuncius a vallásügyi miniszternél. Beogradból jelentik: Pellegrinetti pápai nunciust tegnap kihallgatáson fogadta Jovanovity Ljuba vallásügyi miniszter.

A beeskerek-velikakikindai országot javítása. A belügyminisztérium nyolevanezer dinárt szavazott meg a Beeskerek-Kikinda közötti országot megjavítására. Az összeget rövidesen kiutalják.

Változások a fősolgabírói karban. Lukity Koszta vrsaci járási fősolgabírói állásától felmentették, helyébe Sztojosity Dusán vrsaci városi tanácsost nevezték ki. — Csolakovity Milivoj alibunári fősolgabírói súlyos betegsége miatt nyugdíjazták, helyébe Nikolajevity Milivojot nevezték ki. — Sztjoinov Zsivo panesevoi járási helyettes fősolgabírói felmentették és a hivatal ideiglenes vezetésével Razumovity Mirko solgabírói bízták meg. — Kolarovity Dusán kubini ideiglenes fősolgabírói állásában véglegesítették.

Másfélmillió dináros tűzkár. Beogradból jelenti tudósítónk: Odszaki községben leégett egy nagy malom és a községi villamtelep. A kár meghaladja a másfélmillió dinárt.

Kinevezések. Novákovity Aleksander városi jegyzőt Ecska-Lukácsfalva község körjegyzőjévé nevezték ki. Novákovity a napokban foglalja el új hivatalát.

A leipzig-i tavaszi mintavásár. A leipzig-i tavaszi mintavásárt a Bánsági Kereskedelmi- és Iparkamara-hoz érkezett értesítés szerint március 4-10-éig tartják meg. A mintavásár vajdasági képviselője Ferth Frídrich Dzsombolj.

Megölte a szegény magzatát. Beogradból jelenti tudósítónk: Pécs Ilona 18 éves baranyai menekült beogradi munkásnő tegnap ujjalöltött fiúgyermekét egy csatornába dobta. Pécs Ilona azzal védekezett a rendőrség előtt, hogy szegényezésből dobta el gyermekét.

A vörhenyjárvány. A vörhenyjárványban újabbán ismét enyhülés állott be. Ujabb megbetegedések nem történtek. A kórházban hét beteget ápolnak és egy fekszik a lakásán. A helybeli zárdát — amelyben becsüztették az előadásokat — desinfiálták s így rövidesen újra megkezdhetik a félbeszakadt tanítást.

A február 3-iki álarcos-bál iránt óriási érdeklődés nyilvánul meg városzerte. A rendezőség mindent elkövet, hogy a közönség minél jobban szórakozhassék és e célból a meglepetések, ötletek egész légiójával kedveskedik. És hogy a gourmentoknak is elég legyen téve, elsőrangú konyha lesz, amelyet Kohn Dávid, a Vojvodina vendéglőse vezet. A nagy érdeklődésre való tekintettel tanácsos lesz a jegyek előjegyzése.

Halálozás. Súlyos csapás érte dr. Steiner Gyula helybeli orvost. Édesanyja öv. Steiner Simonné, született Stern Róza, tegnap 92 éves korában elhunyt. Temetése ma délután két órakor lesz a Sveti Slavka utcai gyászházból.

Csehország nem dolgozik a dinár lerontásán. Beogradból jelenti tudósítónk: A beogradi követség megcáfolja a lapokban közölt azt a hírt, mintha Csehország a dinár kurzusának lerontásán dolgozna.

Zenétörténeti előadás. A második zenétörténeti előadás műsorán kamarazene van. Giuseppe Tartini: (1692—1770). Sonata, Pietro Locatelli: (1693—1764) Sonata da Kamera, Pergolesi: (1710—1736). Trio Sonata G-dúr. Sammartini: (1704—1774). Trio Sonata Es-dúr. A trio sonatak első-másod-hegedűre, gordonkára és zongorára vannak írva. A szöveg-magyarázatot Juhász Ferenc mondja el. Jegyek előjegyezhetők Manódnál.

A velükbecskereki kereskedők és gyárosok egyesülete évi rendes közgyűlését vasárnap, folyó hó 28-án d. t. 2 órakor a vármegyeháza nagytermében fogja megtartani, amelyre az egyesület tagjai ezennel meghívattak. Tárgysorozat: 1. A felügyelő-bizottság jelentése. 2. Az igazgatóság jelentése 1922. évi működéséről. 3. 1923. évi költségelőirányzat előterjesztése. 4. Igazgatóválasztmány tagjainak választása. 5. Felügyelő-bizottság választása. 6. Kereskedők, gyárosok és iparosok állásfoglalása a küszöbön álló országgyűlési képviselőválasztásokkal szemben. 7. Esetleges indítványok. Tekintettel a tárgysorozat 6. pontjára, felkéretnek az összes kereskedők, gyárosok és iparosok, hogy ezen a közgazdasági életre igen fontos gyűlésen már a saját érdekükben is jelenjenek meg azok is, kik nem tagjai az egyesületnek. — Az igazgatóság.

A Limonádé ezredes péntek esti előadására szóló jegyek a Torontal szerkesztőségében átvethetők.

Felhívás az iparvállalatokhoz. A Banáti Kereskedelmi és Iparkamara felkéri az összes nagy iparvállalatokat, hogy folyó hó 25-én, esütörtökön délután 3 órakor képviseltesék magukat a kamarában meg tartandó konferencián, hol a munkavédelmi törvény értelmében a bizalmi férfiak választásáról és azok jogairól kiadott végrehajtási utasítás javaslatát, valamint a banáti nagyiparosok szövetségéről megszerkesztett alapszabályokat megtárgyalják. — Ma 24-én délután 4 órakor pedig a pékmesterek konferenciája lesz a pékek éjjeli munkájáról szóló végrehajtási utasítás tárgyában, amelyre a kamara a pékiparosokat ezennel meghívja.

Uj keményseprő mesterek. A főszolgabírói hivatal Becker Kristóf nek a német-szerbeleméri, a tót és szerbaradáci kerületet, Siaski Nenek a lazarevoji, kleki, jankovmosti és mihajlovi, Vasziljov Acának pedig a botosi, orlódi és tomasováci keményseprői kerületet osztotta be.

Dróternyő-vázakat a legmodernebb művészies kivitelben, szilárd alakban, horgonyzott drótból jutányos áron készít Kindl F. Tsa elektro és technikai cég Veliki Beeskerek, Nemanjina (Jenő herceg) utca 5. szám.

A kereskedővilág figyelmébe ajánljuk, hogy a becskereki és novisadi piacok között fennálló élénk áruforgalmi összeköttetésre való tekintettel a Nagybecskereki Takarékpénztárral (Szerb korona-szálló épületében) oly megállapodást létesítettünk, hogy a Novi Sadon teljesítendő fizetések ellenértéke, ezen intézetnél kerül befizetésre. Ezzel szemben mi a kifizetést a vonatkozó értesítési vétele után azonnal — sürgős esetekben a befizetés napján is — költség- és jutalékmentesen teljesítjük. Ipar- és Kereskedelmi Takarékpénztár R.-T. Novi Sad.

Herceg Ferenc képes irodalmi hetilapjának, az Uj Időknek 4-ik számában folytatódik Surányi Miklós és Rudolph Stratz érdekes regényei. Közli a lap Bónyi Adorján drámai erejű elbeszélését, Kálmán Jenő mulatságos humoreszkjét, Vándor Iván érdekes cikkét a házasságról, Sas Ede tréfás kabaréversét, továbbá Tábori Kornél és ifj. Krudy Gyula cikkeit, valamint

a lap rendkívül népszerű rovatait; a szerkesztői üzeneteket és a szépségápolást. A lap előfizetési ára negyedévre 45 dinár. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal: Budapest, VI. Andrássy-ut 16.

Ez az igazi! Vannak még emberek, akik a Feller-féle Elsafluidot nem próbálták ki, holott ezt a szert 25 év óta az egész világon használják. Aki ennek a szernek jótékony hatását hát- és végtagbedőrszöléseknél, valamint száj-, bőr- és fejápolásra kozmetikum gyanánt egyszer megkísérelte, biztosan azt mondja, hogy „Ez az igazi”. Sokkal jobb, erősebb és kiadósabb, mint a sósborszesz. Megszünteti a náthát, fogfájást, az idegműködést is elősegíti. 3 kettős üveg vagy 1 speciális üveg csomagolással és portóval együtt 24 dinár, 36 duplaüveg vagy 12 speciális üveg 208 dinár és 5% felár. Levélcím: Feller V. Jenő gyógyyszerész, Stubica Donja Central 202. sz. (Hrvatska.)

A marienbadi történelmi reggeli

VII. Edvard, Clemenceau és Isvolski találkozója.

Berlin, január 23.

1908 ban augusztus 26-án, a marienbadi Weimar-szálloda pompás épülete előtt a kiváncsi fürdővendek nagy csoportokban verődtek össze. Azt a három hatalmat akarták látni, akik itt a szállodában reggelire jöttek össze. VII. Edvard angol király hívatta magához Clemenceaut, az akkori francia miniszterelnököt és Isvolskit, az orosz külügyminisztert és így osztrák területen játszódtott le a hármas entente legbefolyásosabb államférfiainak első találkozója. Ezt a weimar szállodai reggelt a diplomácia még ma is a „Marienbadi történelmi déjeuner”-nek nevezi, — mert történelmi jelentősége volt.

Dr. Szeps, Clemenceau barátja, visszaemlékezésében érdekes leírást adja ennek a találkozásnak, a melynek részletei annak idején nem szivároghattak ki.

Ezekben az augusztusi napokban — írja — Clemenceaut látogattam meg Karlsbadban, ahol gyógykezeltette magát. Ebben az időben még jó barátságban voltam vele és neki is rendkívüli bizalma volt hozzám, amivel én sohasem is eltem vissza. Ma azonban, hogy az események már ily messzi mögöttünk vannak, hogy a régi világ elmúlt s dinasztiák és államok seperettek el, ma azt hiszem, visszaemlékezéseim nagy részét a nagyközönség tudomására hozhatom, már csak azért is, mert adalékokat szolgáltatnak a világháború előzményeinek történetéhez.

Két nappal a marienbadi reggeli előtt érkeztem meg Karlsbadba és a „Belvedere”-ben Clemenceaut kerestem föl. Szerény lakása volt itt, csupán egy tarsalgóból és egy hálószobából állott. Nagyon pszichista hangulatban találtam. Aggasztotta, hogy Európa békéje többé nem lesz fönttartható. Anglia királya röviddel ezelőtt látogatta meg előbb Kronbergben Vilmos császárt, majd ischlenben Ferenc Józsefet. Az ischli találkozó — mondotta nekem Clemenceau — nem járt kellő eredménnyel Anglia királya arra akarta unokaöccsét rabolni, „hogy korlátozza a németek tengeri fegyverkezését”, azonban II. Vilmos legyőzhetetlen ellenállására talált. Ferenc József, akit Edvard király arra kért

fel, vesse latba befolyását a német császárnál, hogy a német hadiflotta gyarapításával ne nyugtalanítsa Angliát — a kérést szintén elutasította. Így a háború veszélyét nem sikerült eltáncolni, sőt az a német császár makacs ellenállása folytán még csak növekedhetett Edvard király erre Clemenceaut és Isvolskit hívatta magához Marienbadba, hogy a komoly európai helyzetet velük tárgyalja meg.

A reggelt megelőző napon Isvolski Clemenceaut látogatta meg s a két államférfi egy óra hosszat társalgott egymással. S ekkor egy a két államférfiura nagyon jellemző epizód játszódtott le. Mint említettem, Clemenceaunak két szobája volt. A fogadószoba melletti szobában egy exotikus konzul lakott. A hálószoba azonban az épület végében volt teljesen elszigetelten. Midőn Clemenceau Isvolskit a társalgóba vezette be, az orosz külügyminiszter pár pillanatig körülnézett a teremben, majd hirtelen elkiáltotta magát: „Kedves kollegám, ebben a szobában nem maradhatunk és semmiesetre sem beszélgethetünk bizalmasan. Inkább az etkett szobályaikat sértjük meg s a hálószobában tárgyaljunk, minthogy kihallgassák beszélgetésünket. Clemenceau csodálkozva nézett Isvolskára, mire ez a következőket felelte: „Uram, én nem látta, hogy a szomszéd szobába vezető ajtón kis lyukak vannak furva, úgy, hogy az ön szomszédja beszélgetésünket egész kényelmesen kihallgathatja?” — „Nem — válaszolta Clemenceau, aki már hetek óta ebben a lakásban lakott — nem vettem semmit észre.” A cár minisztere természetesen ilyen praktikákban már jól ismerte magát. S később kiderült, hogy az az exotikus konzul, aki a francia miniszterelnök mellett lakott, valóban egy idegen hatalom kémje volt.

VII. Edvard király augusztus 26-án fogadta vendégeit. Hosszu kihallgatás volt. Hogy miről folyt a tanácskozás, azt másnap mondotta el nekem Clemenceau. Az angol király nagyon aggodott, hogy ha a kronbergi és ischli találkozások negatív eredménye kitudódik, nagy nyugtalanságot fog szülni Angliában,

amelyből egy német-angol háború veszélye is könnyen támadhat. Clemenceauhoz és Isvolskihoz azt a kérdést intézte, hogy ebben az esetben milyen magatartást tanúsítsanak Franciaország és Oroszország.

Isvolski azt felelte, hogy bár Oroszország még nem heverte ki a japán háborúban szenvedett vereséget és csak nemrég kellett egy forradalmat elvonnia, Anglia mellé fog állani. Mindent meg fog tenni, hogy a tégig hatszáz ezer embert koncentrálhasson a német határon.

Clemenceau sokkal tartózkodóbb volt. Kijelentette, hogy Németország elleni háborúra mindaddig gondolni sem lehet, míg Angliában az általános védkötelezettséget nem hozták be. Mert így Franciaországnak kellene az egész támadást kivédenie, míg Angliát az Óceán védi. A szerepek, amiket Angliának és Franciaországnak kellene játszania, nagyon egyenlőtlenül lennének fölosztva. Franciaország csak abban az esetben hajlandó az angol király tervét magáévá tenni, ha Anglia behozza az általános védkötelezettséget és egy számottevő hadsereg támogatja a franciákat.

És ennél a megállapodásnál is maradtak. Annak ellenére, hogy Clemenceaut Edvardhoz személyes barátság fűzte és annak ellenére, hogy a király kijelentette, hogy az az állapot, amelyben van, elviselhetetlen. Végül is Edvard király ezt válaszolta Clemenceaunak: „Nos rendben van, beszéljen erről a kérdéssel miniszterelnökömmel, s bírja rá az általános védkötelezettség behozatalára. Nekem azonban kevés reményem van rá, hogy ez önnök sikerülni fog.”

A királynak igaza is volt. Anglia a kérést elutasította. Az általános védkötelezettség kérdésében az angol kormány ellenállását nem lehetett megtörni. S ez volt Európa szerencséje. Mert ezzel akkor, a már egészen közelfekvő háborút hártották el. Az a tény azonban biztos, hogy már 1908 augusztusában a „történelmi déjeuner” alkalmával megjelent az a sötét felleg Európa horizontján, amelyből néhány évvel később az óriási vihar kitört.

Zürich irányítja Becskereket.

Áremelkedés minden vonalon.

— A „Torontal” tudósítójától. —

Becskerek, jan. 24.

A dinár esése következtében külföldre elmaradhatatlan következmények jelentkeznek, melyek ezáltal sem késtek vagy maradtak el, hanem megtisztulták Becskereket is és pontosan a zürichi utmutató jegyzései alapján irányították az en gros kereskedelmet s ennek révén a kisfogyasztó mindennapi szükségletének az árát. A baisse hatását nemesak a begyulladt börzespekulánsok érezték meg, hanem nap-nap után jobban megsínylik a vásárló tömegek is, akiknek sirására ma a legjobb felelet egy könnyed vállvonogatás és ja a dinár, emü elegáns elintézési mód. A baisse ellenlábasa a hausse hamarosan bevándorolt a becskereki boltokba, a pékek üzletébe, a piacra és minden-

Nová, ahonnan az életet fenntartó mindennapit beszerzik és könnyörtelenül birodalmába vette.

Különösen a kenyérré gyakorolta a legnagyobb nyomást, illetve ezzel sújtotta a lakosság legszélesebb rétegét. A kenyér ára vasárnap még öt, legfeljebb öt és fél dinár volt, tegnap pedig már könnyörtelenül hatot követeltek és fogadtak el kilójáért. A liszt természetesen ennek megfelelőleg szintén megdrágult.

Sokkal lényegesebb áremelkedés tapasztalható a behozatalra szorító árucikkeknél, főleg azonban a cukornál. A kristály cukor csaknem

napról-napra drágább lesz. Tegnap már nyolcvannyoce koronát kértek kilogrammjáért, ami a legutóbbi stabilis árával szemben jelentékeny emelkedést mutat.

A hús ára mindeztől nem emelkedett, sőt ellenkezőleg, a borjúhús esett. A múlt héten még nyolcvan korona volt az ára a kisfogyasztásban, vasárnaptól pedig már hatvannyolc koronáért mérik. Ennek a jelenségnek oka abban rejlik, hogy a mészárosoknak jelentékeny hús-készletük van, amin túl akarnak adni.

BERSON
GUMMISAROK és GUMMITALP
olcsóbb és tartósabb mint bőr! Legjobban
őv nedvesség és hideg ellen!

A kiadóhivatal telefonja — 21.
A szerkesztőség telefonja 281.

Eladó

egy 3-4 HP benzínmotor morzsolóval és darálóval.

Bővebbet: 16

Erdélyi Emília, Begej Sv. Djuradj.

Egy tiszta, eszesen berendezett butorozott szobát keresek,

lehetőleg a város központjában.

Cím a Torontál kiadóhivatalában.

Eladók

különböző butorok és egyéb háztartási cikkek; ugyanott egy kétcsövű Ia „Piper” 16 os vadászfegyver is eladó.

Somogyi-utca 1/2427 szám. 121

Keresünk

2 vagon őrlőképes malmunkhoz egy megbízható, németül és szerbül beszélő

főmolnárt

azonnali belépésre. Ajánlatok bizonyítványok és fizetési igények megjelölésével

Hausl & Schönherr Reform Gözmalom Perlez címre küldendők.

Üzletáthelyezés!

Tisztelettel értesitem a n. e. közönséget, hogy a Brigadira Risztitya (Aradáci) u. 12. szám alatt volt mészáros- és hentesüzletemet Aradáci-u. 32. sz. a. levő saját házamba helyeztem át, hol minden nap frissen vágott marha-, sertés- és borjúhús, valamint hentesárúk kaphatók.

A t. közönség további szives pártfogását kérve, vagyok tisztelettel

BÉNES MIHÁLY, mészáros és hentes

Nyomatott Pleitz Fer. Pálnál, Veliki Beeskerek.

Fiatalkorú kezdő munkásnőket

illatszertályaunkba felveszünk Első veliki Beeskerek szappan- és gyertyagyár.

Szükségem van 127

két bognármunkásra.

A fizetés jó és állandó munka van.

DUSAN DUMITS

Car Lazareva (Bathory) utca 3 sz.

Kovácsszerszám

eladó, esetleg műhely lakással együtt átvehető.

83

Bővebbet Tomasoúci u. 1018 sz.

Lámpaüveg és táblaüveg

legjobb minőségű cseh áru, nagymennyiségben, vagononként is kapható 42

Ivanitza Ferdinánd Károly

üveg-, porcellán-, tükör- és lámpakereskedésében

Veliki Beeskerek, Aleksandrova (Fő) utca.

Wieni nemzetközi vásár

1923 március 18-tól 24-ig.

Legelőnyösebb bevásárlási alkalom minden szakmára nézve.

4000 kül- és belföldi kiállító.

Minden felvilágosítással szolgál: 88

Wiener Messe A.-G. Wien, VII., Messepalast

és Novi Sad: „Sava” Internat. Spedition, Miletićeva 15.

Varrógépek,

ékszeres és órák

dus választékban és legolcsóbb áron kaphatók: 39

Grünfeld Ármín varrógép-, óra- és ékszerüzletében Veliki Beeskerek, a nagyhid mellett

Velizar S. Paunović

rőfős- és divatárkereskedése Vel. Beeskerek, Aleksandrova u. Interurban-telefon 13.

Legszolidabb bevásárlási forrás! Ritka alkalom!

Nagyobb mennyiségű és legjobb minőségű rőfősárúk érkeztek, melyeket míg a készlet tart, a legjutányosabb árban árusít ki.

Nagy választék

különösen francia és angol szövetekben férfiruhára és felöltőre, női utcai és utazókosztümöknek, továbbá Molinóban, grenadinban minden színben, markizet, panama, fullár, batiszt, zefir, szatén, lenvászon, ruhabelés, kendők, barchet, nyersselyem, krepdeszin, taft, gabardin, kamgarn, elegáns asztalterítők, szőnyegek stb.-ben.

Lepokrócok és butorszövetekben papánokban mindegyféle színben és szabókellékek és dus választék!

Tekintse meg dusan felszerelt raktáramat és győződjék meg személyesen, hogy üzletemben találja a legjobb árú, a legnagyobb választékban és legolcsóbb áron!

Eladás nagyban és kicsinyben!

Kiadja Pleitz Fer. Pál